

גל יונת לע ירון בפרשת השבוע
ערכים ביד - נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ותרבות חורגיים בגולה

כ"ב

בלק (תשי"ח)

א. סאלה כללית

כ" קום לך אחם

כ"א ויקח בלעם בבקר ויחבס את אחונו וילך עם שרי מואב
כ"ב ויחר אף ה' כי הולך הוא

ר' יוסף אבן כספי: סירת כסף ("והוא ספר הסוד") שהוא חלקו הראשון של ספרו
מסנה כסף... הנה כמה חסובות לזה ולא אזכיר כי אם אחת ובקצור:
כבר נזכר זה המין בספר ההסעה: (הוא ספר הסופיסטיקא לאריסטו על מיני
ההקס המוסגה, שהכירו אבן כספי מחוץ העתקה לערבית ע"י אלפראבי) שהדבור
במלותיו אפשר שיסתנה עניניו להיפך לפי הוראחו ולפי המדבר כמו סיס רבים
מזה המין בספרי המקרא גם כן, כאמרם על דרך מטל (סמאל א' י"א) "סאול
ימלוך עלינו" ולכן אומרים "מפי סופרים ולא מפי ספרים". ולזה אפשר שהסם
אמר לבלעם בדרך כעס: "קום לך אחם" והוא לסכלותו, כי חזיוניו היו במחיצות
עבות, לא הבין צורת המאמר, לכן הלך לו והעז על זה שה' אמר לו קודם זה
(י"ב) "לא חלך עמהם". ואחרי זה כתוב (כ"ב) "ויחר אף ה' כי הולך הוא" ודי
בזה עדיה, כי הליכתו לא יסרה בעיני הסם.

עקידה יצחק:

ידוע שהדברים האסורים או המגונים - הסאלה על היתרם הוא חסא גדול. היתכן,
כי כאשר ידבר איש אל רעהו בסתר לאמור: "נלכה נעבדה אלוהים אחרים" או "נארבה
לזם", וכיוצא בו, שיטיב לו "אלך ואטאל פי חכם אם אעשה אם לא", שהרי מזהר ועומד
עליהם חמיד, ואם יטאל - מרסע טאל. כל שכן אם המפוחה הוא חכם ונביא או קרוב
אלוהיו, שאין לו לומר: "עמוד, ואשמע מה יצוה לי אלוהי" אבל ראוי לו, שלא יאבה
ולא יסמע כלל, ואעפ"י טיאנסוהו - יהרג ואל יעבר. והנה בלעם ידע אשר "נסה אלוקים
לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במטות באותות ובמופתים" ואח"כ הלך אחרם במדבר
ארבעים שנה וכו' וכו' הנה היה לחריב שכאשר באו לנסותו בסליחות זו, שלא יטאל
ולא ינסה ה', אבל יטיב מיד: "חלילה לי אם אשחית עדר ה' וצאן מרעיתו" ויריב
ויחקוט בסליחי בלק. והוא לא כן עשה, אבל נחפתה לרע תאוותו והסכים לטאול מאת
האב, הילחם עת בנו ויהרג אותו לפניו... והנה עם כל זה בפעם הראשונה ה' הטוב
הטיב לו במדת טובו וחסידותו ואמר: "לא חלך עמהם... ואולם בפעם השנייה כאשר טב
כנלג על קיאו - הנה אז יעטן אף ה' ונענה לו באופן טילך על כחו ותראה בסחו
ובלימתו לעיני הסרים אשר חשב להתכבד בעיניהם..."

(4xx) הסבר את המקומות
המסומנים בקו.

(1) מה הסאלה יאוחה רצו ליטב?

(2) מה ההבדל בין שתי תשובותיהם?

(3x) הידועים לך עוד תשובות לשאלה הזו?

ב. מחוץ דברי המדרשים:

כ"ג: וחרא האחרון את מלאך ה'.

רש"י: והוא לא ראה, שנחן הקבה"ו רשות לבהמה לראות יותר מן האדם.

כ"ח: ויפתח ה' את פי האחרון.

במדבר רבה כ' י"ד: להודיעו שהפה והלטון ברשותו (=של ה'), טאם בקס
לקלל - פיר ברשותו.

כ"ט: ויאמר בלעם... לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך

במדבר רבה כ' י"ד מטל לרופא שבא לרפא בלטונו נסוך נחש, בדרך ראה
אנקה (שרץ מסמנה טרצים הכחובים בתורה), התחיל מבקש מקל להרגה. אמרו
לו: "זן אי אחת יכול ליטול, האין באח לרפאות בלטונו נסוך נחש?"

כן אמרה האחרון לבלעם: אני אין אחת, יכול להרגני אלא אם כן חרב בידך -
והאין אחת רוצה לעקור אומה שלימה? טחק ולא מצא תשובה... חס הקבה"ו על
כבודן של בריות ויודע צרכן וטתה פי הבהמה, טאילו היתה מדבבת - לא היו
יכולים לטעבדה ולעמוד בה. טזו הטפסה טבבהמה וזה חכם טבחכמים, כיון טדיברה
לא היה יכול לעמוד בה.

ל"א: ויגל ה' את עיני בלעם וירא...

במדבר רבה כ' י"ג: וכי סומא היה? להודיע טאף העין ברשותו?

מה היא מטמעות השיחה טבין האחרון ובין בלעם לפי דברי חז"ל אלה?

ג. טאלות ודיוקים ברש"י:

1xx) כ"א ד"ה עם שרי מואב: לבו כלבט טוה.

2x) כ"ב "לטטן: לו מלאך של וחסמים היה

והיה רוצה למנעו מלחטא, טלא יחטא
ויאבד.

מה קטה לג?